22/12/2011

PHẠM DUY NGHĨA

VINASHIN

Các câu hỏi:

(1) Hãy tóm tắt những mốc phát triển của Vinashin để hiểu về tình hình phát triển các DNNN ở VN.

(2) Hãy tìm hiểu về các đặc trưng pháp lý tạo nên tập đoàn Vinashin.

(3) Vốn đầu tư tại Vinashin được quyết định phân bổ và giám sát như thế nào?

(4) Phân tích trách nhiệm của CP trong thực hiện quyền CSH với Vinashin.

(5) Phân tích trách nhiệm của các bộ, đặc biệt là Bộ GTVT, Bộ KHĐT và Bộ Tài chính trong thực hiện quyền CSH với Vinashin.

(6) Phân tích trách nhiệm của kiểm toán nhà nước và thanh tra chính phủ.

(7) Tìm hiểu quyền lực của HĐQT và TGĐ tập đoàn Vinashin với việc quản lý vốn nhà nước đã được giao.

Sơ lược về Vinashin

Ngành công nghiệp tàu thủy Việt Nam khởi nguồn từ những năm 1958 - 1960, với những cơ sở cơ khí thủy, trực thuộc Cục Cơ khí, Bộ Giao thông Vận tải. Trong giai đoạn 1975 - 1985 các cơ sở đóng tàu của Việt Nam do Cục Cơ khí quản lý, vừa làm chức năng quản lý nhà nước vừa làm chức năng quản lý sản xuất.

Trong những năm 1986 - 1995 lực lượng cơ khí thủy trong Cục Cơ khí được tách ra tổ chức hoạt động dưới dạng Liên hiệp các xí nghiệp, ngành đóng tàu dần dần được hồi sinh song năng lực sản xuất hạn chế, tàu lớn nhất đóng được có trọng tại khoảng 3.800 tấn.

Ngày 31/01/1996 Tổng Công ty Công nghiệp tàu thủy VN được thành lập trên cơ sở sắp xếp lại các cơ sở đóng tàu trong cả nước.

Tiếp theo Quyết định số 60/2003/QĐ-TTg ngày 04/11/2003 về việc thí điểm Tổng công ty Công nghiệp tàu thủy VN chuyển sang hoạt động theo mô hình công ty mẹ - công ty con, Thủ tướng đã có quyết định số 247/2005/QĐ-TTg ngày 06/10/2005 phê duyệt Điều lệ tổ chức và hoạt động của Tổng công ty Công nghiệp tàu thủy VN.

Ngày 15/5/2006 Thủ tướng Chính phủ đã có Quyết định số 103/2006/QĐ-TTg về việc phê duyệt Đề án thí điểm hình thành Tập đoàn Kinh tế Vinashin, quyết định số 104/2006/QĐ-TTg về việc thành lập Công ty mẹ Tập đoàn Công nghiệp tàu thủy Việt Nam.

Tài sản theo sổ sách của Vinashin vào thời điểm 10/2010 được dự báo là 113.000 tỷ đồng, với khoảng 200 doanh nghiệp thành viên gồm Công ty mẹ Tập đoàn công nghiệp tàu thủy Việt Nam, các công ty con, công ty liên kết và công ty liên doanh.

Tình huống này do Phạm Duy Nghĩa, giảng viên Luật và Chính sách Công tại Chương trình Giảng dạy Kinh tế Fulbright biên soạn dựa trên thông tin tóm lược từ báo chí trong nước. Các nghiên cứu tình huống của Chương trình Giảng dạy Fulbright được sử dụng làm tài liệu cho thảo luận trên lớp học, chứ không phải để đưa ra khuyến nghị chính sách.

Bản quyền © 2011 Chương trình Giảng dạy Kinh tế Fulbright

Sau khoảng 04 năm tăng trưởng nhanh, vào giữa năm 2010, Tập đoàn Vinashin được thông báo dư nợ 86.000 tỷ đồng, tỷ lệ nợ trên vốn chủ sở hữu gấp 11 lần, không có khả năng tự cân đối dòng tiền, lâm vào tình trạng mất khả năng thanh toán, có dấu hiệu phá sản.

Bộ Chính trị và Vinashin

VNN 8/8/2010: Theo một đánh giá của Bộ Chính trị họp vào đầu tháng 8/2010, từ khi được thành lập vào năm 1996 Tập đoàn Vinashin đã có bước phát triển nhanh trên nhiều mặt. Bước đầu đã hình thành được cơ sở vật chất - kỹ thuật quan trọng, có trình độ công nghệ tiên tiến và khá đồng bộ của ngành công nghiệp đóng, sửa chữa tàu biển; xây dựng được đội ngũ trên 70.000 cán bộ, công nhân kỹ thuật, trong đó nhiều người có tay nghề khá, có khả năng đóng được nhiều loại tàu phục vụ cho nhu cầu đa dạng và ngày càng cao của nền kinh tế, quốc phòng, an ninh và cho xuất khẩu, kể cả tàu trọng tải trên 100.000 DWT. Từ năm 1996 - 2006, đạt tốc độ tăng trưởng khá cao (35% - 40%/năm), kinh doanh có lãi, tăng được vốn chủ sở hữu và giá trị tài sản của doanh nghiệp.

Tuy nhiên, Vinashin đang gặp nhiều khó khăn rất lớn, bộc lộ nhiều yếu kém, sai phạm nghiêm trọng.

Thứ nhất, Tập đoàn đã đầu tư mở rộng quá nhanh, quy mô lớn, một số dự án trái với quy hoạch được phê duyệt, dàn trải trên nhiều lĩnh vực, địa bàn, có lĩnh vực không liên quan đến công nghiệp đóng và sửa chữa tàu biển, trong đó nhiều lĩnh vực kém hiệu quả, có nhiều công ty, dự án thua lỗ nặng nề.

Thứ hai, tình hình tài chính đứng trước bờ vực phá sản. Ước tính dư nợ hiện lên tới khoảng 86.000 tỉ đồng; nợ đến hạn phải trả khoảng trên 14.000 tỉ đồng; tỉ lệ nợ phải trả trên vốn chủ sở hữu gấp gần 11 lần, khó có khả năng tự cân đối dòng tiền. Sản xuất, kinh doanh hiện đang bị đình trệ; bị mất hoặc giảm nhiều đơn đặt hàng; nhiều dự án đầu tư dở dang, không hiệu quả. Đã có khoảng 17.000 công nhân chuyển việc hoặc bỏ việc; 5.000 công nhân bị mất việc làm; nhiều công nhân của một số nhà máy, xí nghiệp bị chậm trả lương trong nhiều tháng...

Mặc dù nhận định Vinashin vẫn trong tầm kiểm soát và có thể khắc phục được, nhưng Bộ Chính trị cho rằng nếu không có các chính sách, biện pháp đúng đắn, kịp thời, tình hình của Vinashin có thể ảnh hưởng xấu đến các tổ chức tín dụng, các đơn vị được nhận chuyển giao, ngân sách nhà nước, sự ổn định vĩ mô của nền kinh tế, việc làm và thu nhập của cán bộ, công nhân Tập đoàn và nhiều hộ gia đình nông dân nơi có đất bị thu hồi; ảnh hưởng đến lòng tin của nhân dân đối với chủ trương của Đảng và Nhà nước về phát triển doanh nghiệp nhà nước và mô hình tập đoàn kinh tế nhà nước; tác động tiêu cực đến ổn định chính trị - xã hội của đất nước.

Tập đoàn "phình" quá nhanh, Trung ương thiếu giám sát

Bộ Chính trị khẳng định những hạn chế, yếu kém xuất phát chủ yếu từ nguyên nhân chủ quan, trách nhiệm trước hết thuộc về Hội đồng Quản trị và ban lãnh đạo Tập đoàn, trong đó có cá nhân Chủ tịch Hội đồng Quản trị Tập đoàn và trách nhiệm của một số cơ quan quản lý nhà nước có liên quan ở Trung ương và địa phương.

Trình độ cán bộ lãnh đạo, quản lý của Công ty mẹ và các đơn vị thành viên của Vinashin chưa đáp ứng được yêu cầu quản trị một tập đoàn kinh tế lớn, đặc biệt là người đứng đầu còn hạn chế về năng lực, có biểu hiện thiếu trách nhiệm, tùy tiện, cá nhân, báo cáo không trung thực, cố ý làm trái, vi phạm pháp luật trong việc chấp hành các quy định của Nhà nước, quyết định của Thủ tướng khi chỉ đạo các hoạt động đầu tư, dự án, vốn cho sản xuất kinh doanh, sử dụng vốn và bố trí cán bộ.

Lãnh đạo Tập đoàn, trước hết là Hội đồng Quản trị và người đứng đầu với chức năng đại diện trực tiếp chủ sở hữu đã có nhiều khuyết điểm, sai lầm trong tổ chức, quản lý, điều hành, nhất là trong việc xác định lĩnh vực sản xuất, kinh doanh, tổ chức quản lý các công ty con, công ty liên kết, tiến hành các hoạt động đầu tư xây dựng, quản lý vốn, tài chính, vay và trả nợ; trong một thời gian ngắn đã mở rộng quá nhanh quy mô tập đoàn, nhất là mở ra rất nhiều công ty con, công ty liên kết; mở sang một

số lĩnh vực không phải là những chuyên ngành phục vụ cho nhiệm vụ chính của mình. Tập đoàn đã chậm xây dựng Điều lệ hoạt động và các quy định quản lý tài chính khác, như: quy chế quản lý tài chính, quy chế quản lý đầu tư xây dựng, các định mức kinh tế kỹ thuật…

Một số cơ quan tham mưu liên quan thuộc Chính phủ, một số địa phương và một số cơ quan chức năng kiểm tra, giám sát ở Trung ương có thiếu sót, khuyết điểm trong việc thực hiện chức năng quản lý nhà nước và chức năng đại diện chủ sở hữu nhà nước đối với Tập đoàn; chưa sát sao giám sát, kiểm tra chặt chẽ và đánh giá đúng, kịp thời về công tác tổ chức, cán bộ và tình hình hoạt động sản xuất kinh doanh, thực hiện *định hướng chiến lược phát triển của Tập đoàn theo tinh thần Nghị quyết Trung ương 3 (khoá IX) và Kết luận số 45-KL/TW, ngày 10/4/2009 của Bộ Chính trị về việc thí điểm mô hình tập đoàn kinh tế*; đến nay vẫn chưa phê duyệt được Điều lệ tổ chức, hoạt động và Quy chế quản lý tài chính của Công ty mẹ - Tập đoàn Vinashin.

Từ năm 2006 - 2009 tuy đã qua 11 lần kiểm toán, kiểm tra, thanh tra nhưng vẫn không phát hiện được đầy đủ, kết luận đúng tình hình và những yếu kém, khuyết điểm nghiêm trọng của Tập đoàn, chưa đưa ra được những biện pháp chấn chỉnh, ngăn chặn, xử lý kịp thời, có hiệu quả, mặc dù những biểu hiện về những khó khăn, khuyết điểm của Vinashin đã được cơ quan thông tin đại chúng và dư luận phản ánh, cảnh báo từ sớm và nhiều lần.

Về nguyên nhân khách quan, Bộ Chính trị kết luận rằng mô hình tập đoàn còn đang trong giai đoạn thí điểm, chưa có sơ kết, tổng kết, đánh giá hiệu quả; thể chế, cơ chế còn thiếu hoặc chưa đồng bộ. Khủng hoảng tài chính và suy thoái kinh tế thế giới gần đây đã ảnh hưởng nặng nề đến phát triển ngành công nghiệp đóng tàu, vận tải biển, trong đó có Vinashin.

Minh bạch tài chính tập đoàn

Để khắc phục có hiệu quả những khuyết điểm, sai phạm trên đây của Vinashin, Bộ Chính trị giao Ban cán sự đảng Chính phủ chủ trì chỉ đạo:

- Khẩn trương cơ cấu lại Tập đoàn Vinashin theo đúng tinh thần Nghị quyết Trung ương 3 (khoá IX) và Kết luận của Bộ Chính trị về việc thí điểm mô hình tập đoàn kinh tế; chỉ tập trung vào 3 lĩnh vực chính là: Công nghiệp đóng và sửa chữa tàu biển với quy mô phù hợp; công nghiệp phụ trợ phục vụ cho việc đóng và sửa chữa tàu biển; đào tạo, nâng cao tay nghề cho đội ngũ cán bộ, công nhân công nghiệp tàu biển. Sớm ổn định tổ chức sản xuất, kinh doanh; từng bước củng cố uy tín thương hiệu Tập đoàn Vinashin; cương quyết không để vỡ nợ, sụp đổ, gây tác động xấu đến sự phát triển của ngành công nghiệp đóng tàu, mức độ tín nhiệm vay, trả nợ quốc tế và môi trường đầu tư của đất nước.
- Khẩn trương đánh giá lại chính xác, khách quan, trung thực tình hình hoạt động của Công ty mẹ Tập đoàn, các công ty con, công ty liên kết, các dự án đầu tư của Tập đoàn để có phương án sắp xếp, xử lý cụ thể, phù hợp, theo hướng: Chỉ giữ lại Tập đoàn Vinashin 3 lĩnh vực chính nói trên; bán, chuyển nhượng, chuyển giao, cổ phần hoá các lĩnh vực còn lại cho các tổ chức kinh tế và cá nhân khác có nhu cầu phù hợp pháp luật hiện hành, sớm thu hồi vốn để tập trung cho nhiệm vụ xây dựng ngành công nghiệp đóng tàu biển và trả nợ.

Trong xử lý nợ và tăng vốn điều lệ của Tập đoàn, nhất là những khoản liên quan đến ngân sách nhà nước, Chính phủ cần có phương án khả thi, phù hợp với các quy định của pháp luật Việt Nam và thông lệ quốc tế. Trong quá trình giải quyết phải đảm bảo hài hòa quan hệ lợi ích giữa các bên, không gây khó khăn, đổ vỡ cho các tập đoàn, tổng công ty khác cũng như các tổ chức tín dụng. Chú ý hạn chế tối đa thiệt hại và những ảnh hưởng tiêu cực về tư tưởng, tài sản và việc làm, thu nhập của công nhân, lao động.

Bộ Chính trị cũng giao các cơ quan chức năng sớm điều tra, làm rõ và xử lý nghiêm minh, kịp thời, khách quan những cá nhân vi phạm pháp luật theo đúng quy định của pháp luật.

Thành lập Ban Chỉ đạo do Phó Thủ tướng thường trực Nguyễn Sinh Hùng làm Trưởng ban với thành phần gồm đại diện các bộ, ban, ngành có liên quan thuộc Chính phủ, một số cơ quan đảng (Văn phòng Trung ương Đảng, Ban Tuyên giáo Trung ương, Đảng ủy Khối doanh nghiệp Trung ương). Giao Ban Chỉ đạo đầy đủ thẩm quyền và trách nhiệm theo quy định của pháp luật trong việc nghiên cứu, đề xuất, triển khai thực hiện các chính sách, biện pháp xử lý để sớm ổn định và phát triển sản xuất, kinh doanh của Tập đoàn.

Đồng thời, tiến hành tổ chức các hoạt động giám sát, kiểm tra, đánh giá đúng thực trạng tình hình hiện nay và công khai, minh bạch tình hình tài chính cũng như hoạt động sản xuất, kinh doanh của các tập đoàn kinh tế, tổng công ty nhà nước khác, trong đó chú ý kịp thời chấn chỉnh việc mở rộng đa ngành nhưng không liên quan đến ngành sản xuất chính của các đơn vị.

Ủy ban Kiểm tra Trung ương chủ trì phối hợp với Ban cán sự đảng Chính phủ giúp Bộ Chính trị, Ban Bí thư chỉ đạo kiểm điểm những tổ chức và cá nhân có liên quan ở Trung ương và địa phương có thiếu sót, khuyết điểm trong việc quản lý nhà nước đối với Tập đoàn Vinashin, việc thực hiện chức năng tham mưu cho Chính phủ và Thủ tướng thực hiện chức năng, nhiệm vụ quản lý nhà nước và chức năng đại diện chủ sở hữu đối với Tập đoàn Vinashin; thành lập các đoàn kiểm tra, giám sát việc xử lý các cá nhân sai phạm.

Chính phủ và Vinashin

VNN 20/10/2010**:** Ngày 19/10/2010, Chính phủ đã gửi bản báo cáo 18 trang tới ĐBQH, trong đó hơn một phần ba lược thuật lại sự hình thành của tập đoàn và những thành tựu đóng góp cho ngành đóng tàu Việt Nam. Khi điểm lại khó khăn, yếu kém, Chính phủ phân tích nguyên nhân khách quan đến từ phía cuộc suy thoái tài chính toàn cầu.

"Nội bộ" đồng tình với sai trái

Về phía chủ quan, Chính phủ cho rằng, vì công tác dự báo còn nhiều bất cập, nên việc lập kế hoạch sản xuất kinh doanh và kế hoạch đầu tư không chính xác.

Các dự án đầu tư quá nhiều, dàn trải, có dự án đầu tư bằng 100% vốn vay, nhiều dự án chưa đưa vào sử dụng nhưng vẫn phải trả lãi. Phần lớn dự án chỉ được bố trí chưa đến 50% tổng vốn.

"Khi tập đoàn kiến nghị cho mua tàu cũ vận chuyển hành khách Bắc - Nam, Thủ tướng Chính phủ không đồng ý và chỉ cho chủ trương là thực hiện đóng mới. Việc tập đoàn mua tàu cũ (Hoa Sen) là cố ý làm trái với sự chỉ đạo của Thủ tướng Chính phủ và pháp luật về đầu tư", Chính phủ kiểm điểm. Ngay khi được tin Vinashin chuẩn bị mua chiếc thứ hai, Chính phủ đã lập tức "thổi còi" tạm ngừng và kiểm điểm việc mua tàu cũ.

Cùng với đó là tình trạng đầu tư dàn trải, cho vay và bảo lãnh cho các công ty liên kết vay trong khi đây là đơn vị làm ăn kém hiệu quả, không trả được nợ. Để giải quyết, tập đoàn phải đi vay nợ mới để trả nợ cũ, vay ngắn hạn trả dài hạn, thậm chí lấy vốn lưu động để chi đầu tư.

Kết quả, năm 2009 tập đoàn kinh doanh thua lỗ tới 1.600 tỷ đồng, năm 2010 sẽ tiếp tục thua lỗ, trong bối cảnh đến tháng 6/2010, tổng số nợ của tập đoàn đã là 86 nghìn tỷ đồng.

Chính phủ nhìn nhận mô hình tập đoàn đang triển khai thí điểm, nhưng ở Vinashin trong thời gian dài (từ khi còn là tổng công ty) tập trung các chức danh Bí thư Đảng ủy, Chủ tịch Hội đồng Quản trị, Chủ tịch Tập đoàn, Tổng giám đốc vào một người.

Trong khi đó, Đảng ủy, Hội đồng Quản trị, Ban kiểm soát, các phó tổng giám đốc yếu kém, đấu tranh, không thực hiện được chức năng, nhiệm vụ được giao về lãnh đạo, quản lý, kiểm tra, giám sát, ngược lại còn đồng tình với những việc làm sai trái của người đứng đầu tập đoàn.

Việc quản lý nhà nước và thực hiện quyền chủ sở hữu của Chính phủ với tập đoàn còn lúng túng. Bộ Giao thông Vận tải chưa phát hiện kịp thời những yếu kém trong hoạt động và cố ý làm trái của tập đoàn để chủ động, đề nghị các cơ quan chức năng và báo cáo Thủ tướng ngăn chặn, xử lý.

Chính phủ cũng thừa nhận việc lập DN, đầu tư cũng như quản lý sử dụng vốn, chọn cán bộ vẫn còn bất cập, sơ hở. Dù trong ba năm có 11 cuộc thanh tra, kiểm toán, giám sát vậy nhưng lãnh đạo tập đoàn đã không hề nghiêm túc chấp hành.

Tập đoàn báo cáo sai, nên quản lý nhà nước không theo kịp

Đã như vậy, "các bộ chức năng được giao trách nhiệm đã không phát hiện được việc tập đoàn báo cáo không trung thực". Nhiều năm liền Vinashin báo cáo không trung thực về sử dụng vốn, về đầu tư và tình hình hoạt động sản xuất kinh doanh. Năm 2009 lỗ 1.600 tỷ đồng nhưng lại báo cáo lãi 750 tỷ đồng, quý 1 năm 2010 thua lỗ vẫn báo cáo lãi gần 100 tỷ đồng.

"Khuyết điểm này của lãnh đạo tập đoàn làm cho cơ quan quản lý Nhà nước, cơ quan chủ sở hữu cấp trên nắm không đúng thực trạng nên chỉ đạo không phù hợp, không kịp thời", Chính phủ nhấn mạnh.

Đáng chú ý, ở dưới phần nhận định về việc báo cáo không trung thực, Chính phủ lại liệt kê rất rõ những động thái kiểm soát "liên tục nhắc nhở, liên tục theo sát". Chính phủ khẳng định "ngay từ năm 2006 khi tập đoàn đang phát triển tốt, Thủ tướng đã chỉ đạo kiểm tra, giám sát việc huy động vốn, đầu tư hiện đại hoá nâng cấp đóng mới tàu biển".

Như Chính phủ nhận định thì trong các năm vừa qua đã liên tục cắt giảm các dự án không cấp thiết, thường trực Chính phủ đã họp nhiều lần để tháo gỡ khó khăn. Nào bổ sung vốn điều lệ, rút vốn từ ngân hàng, bảo hiểm, cho phát hành trái phiếu trong nước, vay lại trái phiếu CHính phủ, giám sát tài chính...

Thậm chí "từ 2008 đến nay khi tập đoàn bộc lộ khó khăn, Thủ tướng liên tục yêu cầu theo sát chỉ đạo và ngăn chặn sai phạm". Rồi, Thủ tướng cũng đã lập Tổ công tác liên ngành đề xuất nhiều giải pháp. Đầu năm 2010 thanh tra toàn diện và đến giữa năm bắt tay vào việc tái cơ cấu. "Thường trực Chính phủ yêu cầu tập đoàn rút kinh nghiệm sâu sắc khi để rơi vào tình trạng này", báo cáo đánh giá. Cũng tại phiên khai mạc kỳ họp QH sáng nay, Thủ tướng đã nhận "trách nhiệm của Chính phủ" về các sai phạm của Tập đoàn.

Kế hoạch để vay mới

Sau khi đánh giá những hạn chế, yếu kém, Chính phủ khẳng định, đang chỉ đạo thực hiện nhiều giải pháp để tái cơ cấu.

Chẳng hạn, hoàn thiện thể chế quản lý nhà nước và quản lý của chủ sở hữu với DN có vốn nhà nước. Khi chưa kịp sửa đổi quy định hiện hành, Thủ tướng đã yêu cầu các tập đoàn, tổng công ty phải báo cáo Chính phủ khi quyết định những vấn đề hệ trọng như việc vay vốn ở nước ngoài phải có ý kiến thẩm định của bộ quản lý và bộ tài chính.

Tiến hành khẩn trương, quyết liệt giải pháp tái cơ cấu, sớm ổn định sản xuất, củng cố uy tín, thương hiệu tập đoàn. "Cương quyết không để vỡ nợ, sụp đổ, gây tác động xấu đến sự phát triển của ngành công nghiệp đóng tàu, mức độ tín nhiệm vay, trả nợ quốc tế và môi trường đầu tư chung của đất nước".

Trước mắt, thu hẹp phạm vi sản xuất kinh doanh, cắt giảm đầu tư, quản lý sử dụng hiệu quả các nguồn vốn, tập trung sức để duy trì ngành đóng, sửa chữa tàu. Kiện toàn bộ máy lãnh đạo, cố gắng đảm bảo tối đa việc làm, đời sống cho người lao động.

Liên quan đến những sai phạm vừa qua, Chính phủ cho hay, đã yêu cầu kiểm điểm trách nhiệm và xử lý nghiêm minh những người vi phạm.

"Tập đoàn đã lên phương án đàm phán với các ngân hàng, tổ chức tín dụng về việc tái cơ cấu nợ, giãn nợ, khoanh nợ và kế hoạch vay mới", Chính phủ khẳng định.

Theo đó, đang khẩn trương đàm phán để duy trì các hợp đồng dở dang, đã xây dựng phương án sắp xếp, giảm đầu mối DN thành viên để tập trung đóng và sửa chữa tàu, công nghiệp phụ trợ, đào tạo...

Đến 2012 sau khi tái cơ cấu sẽ còn khoảng 60 DN thành viên. Các DN còn lại sẽ được xử lý dưới các hình thức chuyển nhượng vốn, bán, sáp nhập, giải thể phù hợp.

Chính phủ cũng sơ lược một số thành tựu sau ba tháng tái cơ cấu, chẳng hạn, bàn giao được 5 tàu đóng mới, từ nay đến cuối năm sẽ bàn giao thêm 35 tàu khác. Hơn 1.000 công nhân nghỉ việc ở Nhà máy đóng tàu Dung Quất đã trở lại làm việc. Đến tháng 1/2011 sẽ hạ thuỷ được tàu chở dầu 104.000 tấn.

Định kỳ đánh giá lãnh đạo

Nhiều bài học kinh nghiệm được rút ra, như "chiến lược phát triển kinh doanh 5 năm và hàng năm của các tập đoàn kinh tế phải được cơ quan chủ sở hữu cấp trên và cơ quan quản lý thẩm định, phê duyệt, kiểm tra, giám sát".

Việc giao quyền tự chủ cho tập đoàn là cần thiết nhưng phải đảm bảo hoàn thiện pháp luật vè huy động vốn, đầu tư, tuyển chọn, sử dụng, đánh giá cán bộ.

Bố trí đủ mạnh Hội đồng quản trị, ban kiểm soát đủ năng lực, đặc biệt Chủ tịch Hội đồng quản trị và Tổng giám đốc. Đặc biệt, thực hiện nghiêm việc định kỳ đánh giá hiệu quả quản lý, điều hành của bộ máy lãnh đạo DN.

"Quy định rõ hơn nhiệm vụ và trách nhiệm các cơ quan đại diện chủ sở hữu, các bộ có chức năng quản lý nhà nước trong kiểm tra, đánh giá. Giao cho một đầu mối thống nhất thực hiện chức năng đại diện chủ sở hữu với DN ở bộ, địa phương. Tiếp tục hoàn thiện cơ chế và tổ chức giám sát chặt chẽ tình hình hoạt động của DN, nhất là việc huy động, sử dụng vốn vay", Chính phủ khẳng định

Bộ KHĐT và Vinashin

Mắc mớ, sai sót do thí điểm

Theo Bộ trưởng Kế hoạch - Đầu tư Võ Hồng Phúc, từ 2008, khi Bộ đi kiểm tra việc giãn, hoãn dự án không đúng tiến độ đã vấp phải tình trạng kiểm tra ở địa phương thì suôn sẻ, mà làm việc với các tập đoàn nhà nước lại hết sức khó khăn cũng vì "vướng luật".

Theo ông Phúc, trước 2003 là thời kỳ bao cấp khá nặng, do đó khi triển khai Luật DNNN 2003 đã mở quyền chủ động kinh doanh cho các tập đoàn. Trong khi đó, quy định vấn đề giám sát đầu tư thì không giám sát gì cả, chỉ giám sát về vốn, về nghiệp vụ chuyên môn chứ không nói về giám sát đầu tư.

Ông Phúc nhẩm tính, nếu Vinashin vốn có 113 nghìn tỷ đồng theo sổ sách thì họ có thể quyết định đầu tư đến 57 ngàn tỷ đồng. Con số này cao hơn rất nhiều số tiền một dự án đặc biệt phải trình xin QH.

Phát hiện kẽ hở này, nhiều ý kiến đã bàn cách phải sửa luật từ 2008. Nhưng ông Phúc cho hay, Luật Doanh nghiệp năm 2005 có hiệu lực đến 1/7/2010. Vậy là không tính đến việc sửa vì không còn đủ thời gian. Bù lại, Chính phủ ban hành một loạt nghị định, quyết định để hạn chế quyền tổng giám

đốc. Một số nghị định cũng ghi rõ quyền của Bộ Tài chính rất rõ nhưng quyền của giám sát đầu tư thì không một dòng.

Vì lẽ đó, cơ quan giám sát đầu tư chỉ "bị" Ủy ban Kiểm tra Trung ương phê bình một câu là "các anh phát hiện ra vấn đề nhưng các anh không theo dõi đến cùng để mà có kiên trì bảo vệ quan điểm của mình, họ phê bình chúng tôi như vậy và chúng tôi xin nhận". Bộ trưởng Phúc cho rằng đó là những "mắc mớ, sai sót" trong thời kỳ thí điểm. Để đầu tư, Nhà nước cần có một cơ chế mới, hệ thống pháp luật mới.

Bộ GTVT và Vinashin

Bộ không có quyền quyết

Giải trình trước Quốc hội, Bộ trưởng Bộ GTVT Hồ Nghĩa Dũng cho biết: "Đối với tập đoàn kinh tế thì Thủ tướng Chính phủ thực hiện quyền tập trung quản lý nhà nước và có quyền quyết định bổ sung vốn nhà nước tại các tập đoàn, vốn pháp định của tập đoàn và cơ quan đại diện chủ sở hữu trực tiếp của Nhà nước tại tập đoàn với một chức trách, nhiệm vụ, quyền hạn khá là cao. Về cơ quan quản lý nhà nước, trong đó có bộ quản lý chuyên ngành của Bộ GTVT thực hiện một số chức năng quản lý nhà nước và tương đối rõ ràng. Đối với Tập đoàn Vinashin thì chúng tôi quản lý nhà nước về vận tải, tức là kết cấu hạ tầng cảng biển, vận tải biển, đăng ký đăng kiểm phương tiện...".

Đối với trách nhiệm của Bộ GTVT, Bộ trưởng Dũng nói: "Theo quy định thì bộ phải cho ý kiến, báo cáo Chính phủ về một số nội dung sau: thứ nhất là mục tiêu phát triển, chiến lược phát triển của tập đoàn; thứ hai là điều lệ; thứ ba là cơ cấu tổ chức của tập đoàn và một số công tác nhân sự... Tuy nhiên, các nội dung này bộ chỉ tham gia ý kiến trước khi trình Chính phủ, còn quyền quyết định là của Thủ tướng và các phó thủ tướng phụ trách tập đoàn chứ bộ hoàn toàn không có quyền quyết định". Ông Dũng cho biết bộ có quyền giám sát đầu tư, nhưng theo quy định thì hội đồng quản trị tập đoàn được trực tiếp báo cáo Thủ tướng Chính phủ.

TP 25/10/2010: Bộ trưởng Bộ GTVT Hồ Nghĩa Dũng trả lời phỏng vấn của TP :

Can thiệp thì đã muộn

Thủ tướng Chính phủ đã nhận một phần trách nhiệm của Chính phủ trước Quốc hội về Vinashin. Vậy nhìn lại hậu quả do Vinashin gây ra, Bộ trưởng thấy trách nhiệm của Bộ GTVT đến đâu?

Năm 2006, Vinashin được thí điểm là một tập đoàn. Cơ chế thí điểm quản lý tổng công ty 91, tập đoàn theo hướng nâng cao quyền tự chủ, quyền quyết định hoạt động kinh doanh của doanh nghiệp theo quy luật thị trường. Cơ quan nhà nước chấm dứt tình trạng can thiệp vào hoạt động sản xuất, kinh doanh của tập đoàn. Phân rõ quyền quản lý nhà nước và quyền chủ động sản xuất kinh doanh.

Việc thí điểm này trao quyền tự chủ rất lớn cho tập đoàn. Chính phủ tập trung quản lý nhà nước và là đại diện chủ sở hữu. Chính phủ phân công cho các bộ, ngành liên quan thực hiện một số quyền nhất định về quản lý nhà nước và chủ sở hữu. Đối với Vinashin, Bộ GTVT là bộ quản lý ngành, được phân công 2 nhiệm vụ lớn.

Thứ nhất là góp ý cho những vấn đề mà HĐQT tập đoàn trình Chính phủ và Chính phủ yêu cầu bộ có ý kiến. Nội dung góp ý bao gồm: Chiến lược phát triển; điều lệ tập đoàn; việc bổ nhiệm chủ tịch HĐQT, tổng giám đốc; những dự án Chính phủ hỏi ý kiến. Theo phân cấp, những dự án nhóm B, C thì Chính phủ trao quyền cho HĐQT. Dự án nhóm A, HĐQT tập đoàn quyết định trên cơ sở thông qua chủ trương của Chính phủ. Nếu dự án nào Chính phủ hỏi ý kiến thì bộ có ý kiến trả lời.

Thứ hai là bộ cùng với các bộ, ngành liên quan (Bộ KH&ĐT, Công Thương…) thực hiện giám sát hoạt động của doanh nghiệp.

Ông có thể nói trách nhiệm cụ thể hơn không?

Kiểm điểm lại trách nhiệm của mình, chúng tôi nhận thấy, phần góp ý thì Bộ GTVT đã làm tròn hết trách nhiệm được giao. Chúng tôi chỉ có ý kiến còn việc tiếp thu hay không là quyền của tập đoàn. Kể cả về quy hoạch phát triển, công tác cán bộ, nếu không được hỏi ý kiến thì bộ cũng chịu.

Về phần giám sát, bộ thấy rõ trách nhiệm của mình và cả trách nhiệm của các cơ quan, liên quan như vấn đề tài chính phải là Bộ Tài chính. Thực ra, các bộ đã phát hiện ra vấn đề phát triển doanh nghiệp, quy hoạch nhưng chậm. Năm 2008 phát hiện được và bắt đầu can thiệp thì đã muộn rồi, mà phát hiện cũng không hết. Còn những sai lầm cố ý của HĐQT, tổng giám đốc thì không phát hiện được.

Vậy nguyên nhân do đâu, thưa ông?

Ở đây có phần trách nhiệm trực tiếp của Bộ GTVT, nhưng cũng do cơ chế giám sát của cơ quan nhà nước hầu như không rõ. Giám sát có thể thông qua báo cáo của doanh nghiệp. Nhưng nhiều khi doanh nghiệp báo cáo không trung thực, không đúng thì bỏ lọt thông tin. Giám sát qua báo cáo của kiểm toán, kiểm toán độc lập vào cũng không phát hiện được vấn đề.

Chúng tôi cũng không có đầy đủ thông tin để giám sát qua cơ quan thanh tra, các cơ quan bảo vệ pháp luật. Dẫn đến, bộ máy hành chính của bộ không biết đi kiểm tra cái gì để phát hiện kịp thời? Không phải chúng tôi đổ trách nhiệm cho ai, nhưng rõ ràng cơ chế có lúng túng. Nếu Vinashin là một tổng công ty 90 hay một doanh nghiệp trực thuộc, trách nhiệm của bộ là toàn diện. Nhưng đối với tập đoàn và tổng công ty 91, bộ gặp khó khăn trong việc thực hiện chức năng quản lý nhà nước.

Chúng tôi đã nghi ngờ

Vẫn biết là có phần do cơ chế nhưng chả lẽ cả năm 2009 và quý một năm 2010, Vinashin đều lỗ, vẫn báo cáo lãi mà các bộ không biết. Có thời điểm nào bộ thấy một chút nghi ngờ về số liệu tập đoàn đưa ra không?

Cũng có nghi ngờ. Nhưng bộ chưa có điều kiện để chỉ ra cụ thể ở chỗ nào. Nói thực là hoạt động hạch toán của doanh nghiệp phức tạp lắm. Chưa nói Vinashin đâu, đối với các doanh nghiệp, chuyện "treo, gác", hạch toán năm này chuyển sang năm sau, các phần để lại…chỉ có qua kiểm toán báo cáo tài chính mới thấy được. Còn bản thân bộ không phát hiện được vấn đề này.

Vậy đối với những dự án lớn như mua đội tàu vận tải, điển hình là tàu Hoa Sen, Bộ GTVT có được Vinashin hỏi ý kiến không, thưa ông?

Khi mua tàu cũ, Vinashin không trình bộ. Nhưng tập đoàn có xin ý kiến Chính phủ, xin ý kiến Thủ tướng. Trường hợp này Chính phủ không đề nghị bộ có ý kiến nhưng sau này tôi được biết Chính phủ có giải quyết ngay. Văn phòng Chính phủ đã có văn bản thông báo Chính phủ không đồng ý. Nhưng tập đoàn vẫn cố tình làm. Sau này khi biết, bộ cũng có ý kiến tham gia với Chính phủ là không cho mua.

Thực ra, theo quy định hiện hành, quyền mua phương tiện là của doanh nghiệp. Thậm chí, trong quy chế tài chính, còn phân cấp cho doanh nghiệp được đầu tư tới không quá 70% giá trị tài sản còn lại của mình. Quyền tự chủ lớn như vậy nên họ được quyết định. Nếu cơ quan nhà nước can thiệp vào, lại có ý kiến là can thiệp quá sâu, làm khó. Nhưng đối với việc đầu tư của Vinashin, thực sự chúng tôi không biết thông tin

Kiểm toán nhà nước và Vinashin

Từng không dưới 3 lần nêu tại Quốc hội về các sai phạm của Vinashin, trong đó có cả việc thanh tra đã hoãn đi hoãn lại việc thanh tra tập đoàn này, Trưởng đoàn ĐBQH Hưng Yên Vũ Quang Hải cho hay, ngay khi Ủy ban Kiểm tra TƯ công bố sai phạm ở Vinashin, ông đã gửi chất vấn lên Tổng Kiểm toán Nhà nước và Tổng Thanh tra Chính phủ.

Ông Hải nêu vấn đề: *"Chính kết luận vừa rồi của Bộ chính trị đã khẳng định từ 2006 - 2009 đã có tới 11 lần kiểm toán, thanh tra. Vậy trách nhiệm các đoàn kiểm toán sẽ được xem xét đến đâu? Do trình độ chưa tương xứng hay có tiêu cực nào khác trong các đoàn kiểm toán này?"*.

ĐB Vũ Quang Hải đã nhận được câu trả lời của Tổng Kiểm toán Nhà nước Vương Đình Huệ sớm 1 tháng trước khi khai mạc kỳ họp.

Tổng Kiểm toán Nhà nước giải thích, vì số lượng các tập đoàn, tổng công ty nhà nước rất lớn nên chu kỳ kiểm toán thường 4 - 5 năm mới thực hiện được một lần. Ông Huệ cũng cho hay, Kiểm toán Nhà nước (KTNN) từng nhiều lần lên kế hoạch kiểm toán, ngay từ khi Vinashin còn chưa nâng cấp lên Tập đoàn. Từ lúc Vinashin đi vào hoạt động (2006) đến nay, KTNN đã hai lần xây dựng kế hoạch kiểm toán đối với tập đoàn này. Cụ thể, năm 2008, KTNN đã lên kế hoạch kiểm toán báo cáo tài chính của tập đoàn, nhưng do Thanh tra Chính phủ đã đưa Tập đoàn Vinashin vào kế hoạch thanh tra năm 2009 - nhưng rồi lại hoãn - nên theo quy chế phối hợp và để tránh trùng lặp, KTNN đã đưa ra ngoài kế hoạch và lùi sang năm 2010.

Tuy nhiên, kế hoạch này lại tiếp tục bị "trì hoãn" bởi không được phê duyệt. Cụ thể, khi gửi cho Thanh tra Chính phủ, thì ý kiến của cơ quan này là: *"Thanh tra Chính phủ thấy có sự trùng lặp về một số lĩnh vực và đối tượng kiểm toán"*. Nhưng rồi, chính Thanh tra Chính phủ cũng không được Thủ tướng chấp nhận kế hoạch thanh tra Vinashin với lý do *"để doanh nghiệp tập trung phát triển sản xuất, chống suy giảm kinh tế, Thủ tướng đề nghị điều chỉnh sang kế hoạch thanh tra năm 2010"*. Phó Thủ tướng Nguyễn Sinh Hùng bổ sung: *"Kiểm toán Nhà nước nên phối hợp với Thanh tra Chính phủ để nâng cao hiệu quả hoạt động kiểm toán và hoạt động Thanh tra, tránh trùng lặp, tạo điều kiện cho doanh nghiệp hoàn thành tốt cả nhiệm vụ phục vụ kiểm toán, thanh tra theo quy định, cũng như tập trung thời gian chuyên môn và sản xuất"*. Ngay cả Ủy ban Thường vụ QH cũng cho rằng: *"Nên xem xét, cân nhắc chưa đưa vào kế hoạch kiểm toán năm 2010 các tập đoàn, tổng công ty mà Thanh tra Chính phủ, Thanh tra Bộ Tài chính đã có quyết định thanh tra năm 2009 nhưng tạm dừng thanh tra theo chỉ đạo của Thủ tướng"*. Ngoài ra, như báo cáo của Ủy ban Tài chính - Ngân sách Quốc hội, được cho là tổng hợp ý kiến đại biểu Quốc hội, thì *"với một số tập đoàn, tổng công ty mà Thanh tra đã có kế hoạch thì kiểm toán có thể xem xét đưa ra ngoài kế hoạch để tránh chồng chéo, gây phiền hà cho doanh nghiệp"*. *"Căn cứ ý kiến Thanh tra Chính phủ, tiếp thu ý kiến Ủy ban Thường vụ Quốc hội, các đại biểu Quốc hội, KTNN lại tiếp tục rút tên Vinashin khỏi kế hoạch"*, ông Huệ cho hay.

Như vậy, từ 2006 đến nay, KTNN đã hai lần xây dựng kế hoạch nhưng rồi chưa thực hiện được việc kiểm toán Vinashin là do cơ chế phối hợp và tránh chồng chéo trong hoạt động thanh tra, kiểm tra, kiểm toán.

Ông Vương Đình Huệ giải thích, từ 2006, Vinashin đã thuê các công ty kiểm toán độc lập (tập đoàn kiểm toán quốc tế KPMG) tiến hành kiểm toán. Tổng Kiểm toán Nhà nước nói thêm: *"KTNN luôn xác định việc kiểm toán ngân sách, tiền và tài sản nhà nước, nhất là việc quản lý, sử dụng tiền và tài sản nhà nước tại các tập đoàn, tổng công ty nhà nước là nhiệm vụ ưu tiên hàng đầu. Trong chiến lược phát triển đến năm 2020 đã được Ủy ban Thường vụ QH phê duyệt, KTNN sẽ tăng cường kiểm toán các tập đoàn, tổng công ty nhà nước cả về diện và chiều sâu, nhất là kiểm toán tính kinh tế, hiệu lực, hiệu quả của việc sử dụng tiền và tài sản nhà nước tại các doanh nghiệp"*.

Thanh tra chính phủ và Vinashin

Tổng Thanh tra Chính phủ **Trần Văn Truyền** cho biết: Tính từ 2005 đến giờ có tất cả 13-14 cuộc thanh tra, kiểm tra, kiểm toán, giám sát. Đáng tiếc là khi xảy ra khủng hoảng thì cả lãnh đạo TƯ cũng như bộ ngành đều cho rằng phải giảm bớt áp lực về thanh tra để đơn vị này tự xử lý khó khăn về kinh tế. Thứ hai, tránh chồng chéo. Vì DN cứ kêu là thanh tra dày đặc. Nên hễ cứ có kiểm toán thì thanh tra không làm. Mà hễ thanh tra làm thì kiểm toán không làm. Cứ lo tránh chồng chéo như vậy nên nhiều

việc bị chậm chứ không phải là buông lỏng. Chung quy lại là do cơ chế này có vấn đề mà tới đây phải rút kinh nghiệm, phải có sự phân công rành mạch".

Ông Truyền nói thêm**: "**Chúng tôi đã nghiêm túc rút kinh nghiệm việc nhiều lần, nhiều cơ quan thanh tra, kiểm tra nhưng không phát hiện sai phạm. Nhưng có bao che, dung túng sai phạm cho Vinashin như đại biểu nói hay không thì chúng tôi chưa thấy có dấu hiệu nào như vậy".

ĐB Trần Văn Hằng (Nghệ An): "Chính phủ lập nhiều đoàn thanh tra mà rồi "*chỉ mỗi báo cáo của Bộ KH&ĐT là lên đến Ủy ban Kiểm tra TƯ*", còn lại báo cáo của thanh tra các bộ ngành đều nằm gọn trong ngăn bàn các bộ chứ không lên được đến "trên".

Tranh luận tại Phiên họp Quốc hội ngày 01 và 02 tháng 11 năm 2010

TT 02/11/2010: **ĐB Nguyễn Minh Thuyết** (đại biểu tỉnh Lạng Sơn) đề nghị thành lập ủy ban lâm thời để điều tra vụ Vinashin, bỏ phiếu tín nhiệm Thủ tướng và các thành viên có liên quan của Chính phủ. Đề nghị của đại biểu Nguyễn Minh Thuyết được các đại biểu Lê Văn Cuông (Thanh Hóa), Huỳnh Ngọc Đáng (Bình Dương), Phạm Thị Loan (Hà Nội), Huỳnh Nghĩa (Đà Nẵng)... đồng tình.

Ông Thuyết khẳng định Vinashin thực sự đã sụp đổ mặc dù "có thể dùng từ ngữ nhẹ nhàng hơn theo truyền thống tu từ của mình". Sự sụp đổ đó "đã trút lên vai đồng bào món nợ khổng lồ không dưới 100.000 tỉ đồng. Món nợ mà một tỉnh thu nhập cỡ 1.000 tỉ đồng một năm phải làm quần quật không mua sắm, ăn uống, may mặc gì suốt một thế kỷ mới trả nổi...".

Liên hệ đến vụ Lã Thị Kim Oanh hơn sáu năm trước đã làm thất thoát trên 100 tỉ đồng, một vị bộ trưởng đang rất được lòng dân, được lòng đại biểu Quốc hội đã phải từ chức và hai vị thứ trưởng phải ra trước vành móng ngựa, ông Thuyết cho rằng "Vinashin là một kiểu Lã Thị Kim Oanh phóng đại cỡ 1.000 lần".

Ông Thuyết đề nghị: "Căn cứ hiến pháp và Luật tổ chức Quốc hội, tôi trân trọng đề nghị Ủy ban Thường vụ Quốc hội tổ chức để Quốc hội biểu quyết thành lập ủy ban lâm thời điều tra trách nhiệm của các thành viên Chính phủ trong vụ việc này. Trên cơ sở đó, vào thời gian cuối kỳ họp bỏ phiếu tín nhiệm Thủ tướng và một số thành viên Chính phủ có liên quan. Để tạo điều kiện cho công tác điều tra của ủy ban lâm thời, tôi đề nghị Quốc hội tạm đình chỉ chức vụ của các vị cần được điều tra".

ĐB Phạm Thị Loan (Hà Nội): "Ai sẽ là người chịu trách nhiệm cuối cùng trong việc để Vinashin rơi vào tình trạng như vậy? Trách nhiệm của Thủ tướng, của Chính phủ và các bộ ngành, cá nhân liên quan như thế nào? Thủ tướng đang trực tiếp quản lý 19 tập đoàn, tổng công ty nhà nước, các đơn vị kinh tế này làm ăn thua lỗ thì trách nhiệm của Thủ tướng như thế nào? Tại sao Thủ tướng bận trăm công nghìn việc điều hành chung đất nước mà lại còn trực tiếp quản lý, điều hành các tập đoàn, tổng công ty này? Tại sao không ban hành cơ chế điều hành chung để họ hoạt động theo pháp luật?"

Theo bà Loan: "không thể nói một cách đơn giản là do các cán bộ lãnh đạo của Tập đoàn Vinashin. Một mình Vinashin không thể làm sai luật được. Chúng tôi tự hỏi ai đã cho phép Vinashin vay vượt hạn mức quy định của một khách hàng theo quy định của luật là 15% vốn điều lệ? Ai đã để Vinashin đầu tư tràn lan như vậy? Và đặc biệt là tại sao đã có 11 đoàn vào kiểm tra, giám sát nhưng vẫn không phát hiện sai phạm?".

ĐB Lê Văn Cuông (Thanh Hóa): "Để xảy ra hậu quả nghiêm trọng như thế thì ở các nước khác, chính phủ hoặc ít ra có vài ba vị trí đã phải lên tiếng từ chức rồi, nhưng ở nước ta thì chưa. Cho nên cử tri kiến nghị tại kỳ họp này, Quốc hội cần xác định rõ nguyên nhân, trách nhiệm cụ thể của Chính phủ, Thủ tướng Chính phủ, Phó thủ tướng phụ trách ngành, bộ trưởng bộ chủ quản, thủ trưởng các bộ, ngành chức năng có liên quan. Tôi tán thành ý kiến đại biểu Thuyết đề nghị Quốc hội lập ủy ban lâm thời theo quy định của pháp luật".

Ông Cuông cho rằng "sự cố Vinashin đã được cảnh báo sớm về kết quả quản lý yếu kém, tiêu cực nhưng vì có biểu hiện bao che, ưu ái, nuông chiều nên cái u, cái nhọt lâu ngày đã vỡ tung để lại hậu quả hết sức nặng nề. Tổng vay nợ có thể lên đến con số 120.000 tỉ đồng, bình quân mỗi công dân VN phải gánh nợ cho Vinashin khoảng 1,5 triệu đồng".

Ông Cuông nhắc lại: "Còn nhớ cách đây mấy năm, có thành viên Chính phủ trả lời chất vấn đại biểu Quốc hội đã giải trình: tiền cấp cho người ta rồi, người ta muốn làm gì tùy họ, mình quản sao được. Và hệ lụy để Vinashin sụp đổ thảm hại như hôm nay cũng là điều dễ hiểu".

Chủ nhiệm Ủy ban Quốc phòng An ninh **Lê Quang Bình**: "Từ lâu, ĐBQH chất vấn nhiều, cũng quyết liệt, rồi dư luận nói không phải ít nhưng hầu như những người có trách nhiệm bỏ ngoài tai. 11 cuộc thanh tra kiểm toán giám sát nhưng chỉ phát hiện cái "râu ria" nhẹ nhàng". Đặt câu hỏi đầu tiên là về trách nhiệm Quốc hội, vì theo ông Bình, khi Quốc hội đi giám sát sử dụng vốn ở doanh nghiệp mà vẫn kết luận là không có gì, chỉ đưa lên để chất vấn.

Ông Bình băn khoăn, chính Thủ tướng phát hiện nhiều vấn đề, nêu ý kiến chấn chỉnh, thậm chí không cho mua tàu Hoa sen nhưng dưới tổng công ty cứ thực hiện. Nhưng kết quả cuối cùng, không ai bị xử lý cả. "Pháp lệnh cán bộ, công chức cũ quy định rằng người nào, cấp nào có thẩm quyền đề bạt bổ nhiệm cũng có quyền cho thôi chức, kỉ luật. Thủ tướng đã có quyền đề bạt bổ nhiệm Tổng giám đốc, Chủ tịch Hội đồng quản trị thì tại sao ra lệnh, họ không chấp hành mà cũng không kỷ luật?", ông Bình nói.

Ông Bình chất vấn, "theo báo cáo của Chính phủ, thất thoát, nợ nần của Vinashin là 86 ngàn tỉ nhưng tôi được biết sau khi Ủy ban Kiểm tra TƯ tuyên bố kết quả kiểm tra thì các ngân hàng cho Tập đoàn vay đã gửi phiếu đòi tập hợp lại khoảng 120 ngàn tỉ. Tôi muốn hỏi Chính phủ con số đó chính xác không?"

ĐB Huỳnh Nghĩa (Đà Nẵng): "Tôi đồng tình với phân tích và kiến nghị của đại biểu Thuyết ở Lạng Sơn, đại biểu Cuông ở Thanh Hóa, điều này đòi hỏi phải có sự mổ xẻ, đổi mới, làm quyết liệt hơn nữa nhằm đem lại lòng tin cho cử tri cả nước".

ĐB Huỳnh Ngọc Đáng (Bình Dương), "Vinashin chẳng những làm suy yếu tình hình quốc gia mà còn gây sụt giảm niềm tin của nhân dân đối với Chính phủ. Sau sự kiện Vinashin liệu sẽ còn những Vina... nào khác?".

ĐB Lê Thị Dung (An Giang): Việc yêu cầu trách nhiệm cá nhân của các thành viên Chính phủ, Thủ tướng của đại biểu Quốc hội, theo tôi là bình thường. Tuy nhiên, theo tôi, nếu bỏ phiếu tín nhiệm ngay sẽ rất khó. Nên làm rõ trách nhiệm cá nhân trước, xem trách nhiệm của bộ trưởng đến đâu, trách nhiệm của Thủ tướng, thậm chí cả của Quốc hội đến đâu.

ĐB Huỳnh Ngọc Đáng (Bình Dương): Tôi thấy chưa đến mức thực hiện các thủ tục đối với Thủ tướng theo ý kiến của đại biểu Nguyễn Minh Thuyết. Tuy nhiên, qua vụ việc Vinashin, theo tôi, cần quan tâm vấn đề thể chế. Trước hết cần xem xét trách nhiệm những bộ trưởng liên quan, trực tiếp quản lý Vinashin.

ĐB Nguyễn Đức Kiên (phó chủ tịch UBND tỉnh Sóc Trăng): "Vinashin không phá sản bởi vốn chủ sở hữu vẫn còn ".

Bộ trưởng Bộ Tài chính Vũ Văn Ninh: "Số nợ của Vinashin là 86.000 tỉ đồng nhưng tài sản trên sổ sách hiện nay của Vinashin khoảng 103.000 tỉ đồng, như vậy tiền vay này đang nằm trong các tài sản, các dự án".

Thiếu tướng Trần Bá Thiều - tổng cục trưởng Tổng cục Xây dựng lực lượng công an nhân dân, (đại biểu TP Hải Phòng) cho rằng sai phạm ở Vinashin là rất nghiêm trọng, nhưng tình hình vẫn đang

trong tầm kiểm soát chứ không phải u ám. "Thật sự hiện nay nhiều con tàu vẫn đang xuất xưởng, vẫn đang được đóng mới... Tôi kiến nghị với Quốc hội yêu cầu lãnh đạo Tập đoàn Vinashin có một buổi báo cáo trước Quốc hội được truyền hình trực tiếp để nhân dân tường tận về Vinashin hiện nay" .

Thiếu tướng Bế Xuân Trường - tư lệnh Quân khu I, (đại biểu tỉnh Bắc Kạn): "Vinashin là bài học rất cay đắng, nhưng không nên thành lập ủy ban lâm thời để điều tra Vinashin vì Ủy ban Kiểm tra trung ương đã vào cuộc, Bộ Chính trị đã có kết luận, đồng thời đang có một cuộc thanh tra toàn diện để đánh giá Vinashin". Ông Trường cho rằng nên tái cấu trúc Vinashin cho hợp lý bởi lẽ chúng ta là một quốc gia biển mà không có ngành công nghiệp đóng tàu thì chiến lược biển sẽ không thực hiện được.

Trung tướng Võ Trọng Việt - bí thư Đảng ủy, chính ủy Bộ đội biên phòng, (đại biểu tỉnh Sơn La) đề nghị giải quyết vụ Vinashin phải thận trọng, đừng vì Vinashin mà làm rắc rối tình hình. Chính phủ đã có những quyết sách để tái cơ cấu Vinashin, vực dậy Vinashin để Vinashin trả nợ. Quyết sách của Chính phủ như vậy rất kịp thời.

Phó Chủ tịch Quốc hội Nguyễn Đức Kiên (05/11/2010: Đại biểu Thuyết phát biểu đúng pháp luật, đúng chỗ. Ông Kiên cho biết theo quy định, Ủy ban Thường vụ Quốc hội sẽ họp xem xét đề nghị này và có trả lời trong vòng 30 ngày kể từ ngày đại biểu đề nghị. Ông Kiên lưu ý các đại biểu Quốc hội có quyền phát biểu trái ngược ý kiến của nhau nhưng việc chỉ trích ý kiến của nhau là không đúng vì mỗi đại biểu đều đại diện cho cử tri của mình.

UBTVQH bác yêu cầu của ĐB Nguyễn Minh Thuyết (11/11/2010):

Trong công văn hỏa tốc trả lời ĐBQH Nguyễn Minh Thuyết ngày 11/11/2010 về đề xuất lập Ủy ban điều tra trách nhiệm vụ Vinashin, Ủy ban Thường vụ Quốc hội (UBTVQH) viết: *"Căn cứ điều 27 Luật tổ chức Quốc hội; căn cứ điều 7, điều 12 Luật hoạt động giám sát của Quốc hội; căn cứ vào điều 26 quy chế hoạt động của Ủy ban Thường vụ Quốc hội, kiến nghị của ĐBQH Nguyễn Minh Thuyết phù hợp với quy định pháp luật. Tuy nhiên, vấn đề của Tập đoàn Công nghiệp Tàu thủy Vinashin đang được các cơ quan có thẩm quyền của Đảng và Nhà nước xem xét, trong đó có việc cơ quan điều tra đang tiến hành điều tra"*. Sau khi cân nhắc kỹ nhiều mặt, UBTVQH thống nhất chưa cần thiết trình Quốc hội thành lập ủy ban này.

Website Chính phủ, 14/11/2010:

Dân chủ càng cao, tâm và tầm càng phải lớn *(Nguyễn Chính, Dân chủ phải đi đôi với trách nhiệm khi phát biểu trước công chúng)*

Theo dõi một cách đầy đủ các hoạt động của kỳ họp thứ 8 Quốc hội khóa XII, có thể thấy rõ những bước tiến bộ không thể phủ nhận được trong quá trình thực thi các nguyên tắc dân chủ hóa đời sống chính trị xã hội ở đất nước ta hiện nay.

Những đại biểu Quốc hội, người đại diện cho ý chí và trí tuệ cử tri luôn có được những điều kiện thuận lợi nhất để trình bày quan điểm, nhận định và kiến nghị của mình không chỉ trong nghị trường Quốc hội mà còn trên cả các phương tiện truyền thông rất phong phú và đa dạng.

Trong bối cảnh đó, những ý kiến mang tính xây dựng và thiện chí có thể phát huy được tối đa tác dụng tích cực của mình, góp phần tạo nên tư duy, nhận thức mới về những yếu kém, bất cập và đề ra những giải pháp khắc phục phù hợp để tất cả chúng ta cùng chung tay góp sức vào sự nghiệp chung tiến tới mục tiêu dân giàu, nước mạnh, xã hội dân chủ, công bằng, văn minh…

Thế nhưng, đáng tiếc có một số đại biểu khi đưa ra những phát biểu mang nặng tính chủ quan và võ đoán của mình trên diễn đàn Quốc hội đã khiến các cử tri phải kinh ngạc vì ở đó không thể hiện một tinh thần khách quan, xây dựng; một sự hiểu biết thấu đáo vấn đề mình đề cập đến, mà chỉ cốt bày tỏ cho được thái độ chủ yếu phủ định đối với các nỗ lực tháo gỡ khó khăn của cơ quan hành pháp hay các nhân vật có trách nhiệm theo phân công công tác.

Thậm chí có những ý kiến, được hình thành trên những thông tin không chuẩn xác, chung chung, mang nặng tính hình thức hoặc chưa được kiểm chứng, nên đã mang màu sắc dân túy, nói lấy được, chứ không nhằm mục đích cùng kiến tạo hiệu quả đích thực cho công việc chung.

Có đại biểu, tuy là trí thức nhưng khi phát biểu công khai lại không dựa trên các luận chứng khoa học mà chủ yếu lại nương theo tâm lý của một bộ phận mang nặng ác cảm với thực tế khách quan, cố tình bỏ qua những mảng sáng trong bức tranh toàn cảnh, theo kiểu mà dân gian thường lên án gọi là "bới lông, tìm vết". Những phát ngôn như thế, kéo theo cách thông tin giật gân, câu khách của một số phương tiện thông tin đại chúng chuyên thổi phồng thông tin lên hoặc nói ngược mới ăn. Đó là một thực trạng rất đáng lo ngại, không nên để tiếp diễn.

Dân chủ hóa đời sống xã hội là xu thế phát triển bất di bất dịch của đất nước chúng ta. Người dân và đặc biệt là các đại biểu của nhân dân trong đà phát triển chung ngày càng có thêm điều kiện để thể hiện chính kiến, quan điểm và vai trò cao quý của mình.

Các phương tiện thông tin đại chúng cũng ngày càng có thêm điều kiện để thực hiện chức năng xã hội chân chính của mình. Thế nhưng, cũng chính vì thế, những phát ngôn của mỗi người trước công chúng và của từng phương tiện truyền thông càng cần phải được thể hiện sao cho đúng với năng lực, trí tuệ, trách nhiệm và đạo đức công vụ được giao, đúng với nghĩa vụ công dân và cái tâm trong sáng của mỗi người trong sự nghiệp chung của mọi người, của đất nước.

Trách nhiệm trong tạo sự đồng thuận xã hội

Đinh Thế Cường, Trong thử thách, khó khăn càng cần chung sức chung long, Website Chính phủ 14/11/2010

…Trong các phiên thảo luận, khá nhiều vị đại biểu Quốc hội đã phát biểu những ý kiến thực xác đáng và tâm huyết với những lập luận chặt chẽ, dựa trên những cứ liệu chắc chắn và chuẩn xác, có thể góp phần vào việc xây dựng những quyết sách cho tương lai một cách chuẩn mực và bám sát các điều kiện của thực tế hơn.

Tuy nhiên, thật đáng tiếc đã có hiện tượng một số đại biểu đã có biểu hiện như muốn lạm dụng diễn đàn, đưa ra những nhận định hay thông tin nhiều màu sắc chủ quan, cảm tính, còn chưa được kiểm chứng hoặc về những lĩnh vực không phải chuyên môn sâu của mình nên khó có thể phán định chuẩn xác, thậm chí cả những kiến nghị không mang tính xây dựng, gây nên những dư luận không tốt trong xã hội.

Đơn cử một thí dụ, đã có ý kiến cho rằng, hiện nay Vinashin vay nợ tới 86 nghìn tỷ đồng và toàn bộ nguồn vốn này đã mất. Thế nhưng, sự thật là, như Bộ trưởng Bộ Tài chính Vũ Văn Ninh cho biết, theo các số liệu Bộ Tài chính nắm được của Hội đồng Quản trị Vinashin báo cáo Ban chỉ đạo tái cơ cấu, thì đến thời điểm 30/6/2010 số nợ của Vinashin là 86.031 tỷ đồng, nhưng tài sản trên sổ sách hiện nay của Vinashin là 103.774 tỷ đồng.

Như vậy, tiền vay đang nằm trong các tài sản, các dự án, chứ không phải đã tan thành mây khói tất cả. Tất nhiên, trong những dự án trên cũng có một số dự án thì hiệu quả và cũng có dự án không hiệu quả và một thực tế là một số người trong bộ máy lãnh đạo Tập đoàn Vinashin có tham nhũng tiêu cực và sai phạm nghiêm trọng nên hiện tại Chính phủ đang yêu cầu các cơ quan kiểm toán đánh giá lại các giá trị của tài sản này và giao cho cơ quan điều tra làm rõ các sai phạm nghiêm trọng này.